

Filep-Pintér Eszter: A fűz

(A novella a Gödöllői Irodalmi Díj 2024 pályázaton könyvtári különdíjban részesült.)

Olyan volt, akár egy szomorú kérdőjel. Egyik fele a földet verdeste, másik az ég felé nyújtózkodott. Napokig veszekedett Zakharral, amiért ilyen csúfosan nyirbálta meg a fűzfát. Ő meg csak somolygott a bajsza alatt.

Meglásd, nyárra minden ága leér a földre.

A ház már nem volt a régi Zakhar nélkül. A fürdőszobából hiányzott az arcvíz illata, a zuhanytálcán megtapadt fekete szőrszála, a szakállnyíró beteges berregése. A sarkok túl sötétek lettek éjszakánként, néha úgy érezte ráborulnak. Még azelőtt betemetik, mielőtt a hangyák ideérnek. Kegyes halál lenne. Így hívta őket: hangyák. A katonákra értette, akik csoportosan járnak, tervezetten, szervezeten, „dolgosan” rombolják le a környezetet maguk körül. A Wikipédia azt írta: *fejlett szárnyas rovarok, amelyek teljes átalakuláson mennek keresztül: lárva, báb, majd imágó formában*. Ahogy vonultak előre, leginkább a bábállapotra gondolt. Talán lelkükben megmaradt a báb stádium. Nem kímélték a nőket sem.

Már a legelején eldöntötte, hogy az orosz szót nem fogja gyűlölni. Újat sem fog keresni helyette. Nem lesz hajlandó egy egész népet ellenségként kezelni, csak mert a hangyákat harcra terelték. Vannak neki orosz barátai: Dosztojevszkij, Tolsztoj, Ulickaja.

Igaz, minden megváltozott, miután az ő Zakharját az utcán összeszedték és besorozták. A szomszédasszony hozta a hírt. Olyan volt a hangja, mint a süvöltőnek, talán még hangosabb. Ő meg csak a fülét fogta: kapaszkodott a saját fülébe, majd a vállába, nézett fölfelé, hogy elkergesse azt a jól ismert, pocsolya színű szürke felhőt, ami szomorú időszakokban telepedett rá.

A kert végébe szaladt. Hátát a göcsörtös törzsnek támasztotta és beszélni kezdett a fűzrel. Nem is beszélt, inkább felváltva káromkodott, zokogott, ölelt. Azt a fát szorította, amit Zakhar ültetett. Még abban az időben, amikor azt hitte, lesznek unokái, lesznek gyermekei.

Nagy gödröt ásott a fűznek. Sokáig hagyta, hogy a természet megdolgozza a mélyedést, hogy átsuhanjon rajta a szél, verdesse az eső. Marhatrágyát és erős fekete földet is szerzett, Isten tudja honnan. Azt mondta, hogy az ültetés a fák esküvője. Gazdagon meg kell teríteni nekik, mielőtt elültetjük. hogy aztán egy egész életen át együtt háljanak a földdel. Azt is mondta, hogy ilyen boldog házas életbe kell egy bánatos fa. Nem értette honnan jön Zakharból ez a sok tanulatlan bölcsesség, de megjegyezte a szavakat, amik a férje szájából suhantak ki, akár egy széles gödörből a levegő.

A fűzrel megbeszélte azon a szörnyű délutánon, amikor Zakhar nem jött haza a munkából, hogy növeessen hosszú ágakat, dús leveleket rejtekhelyként, ami alá el tud bújni, ha a front ideér.

Hiába jöttek az utcából az asszonyok, hogy menekülésre biztassák.

Ugye tudod, mit művelnek ezek a vadállatok az ukrán nőkkel? Ő is hallotta, persze. Hogyne hallott volna a hangyák inváziójáról.

A bőröndök, sporttáskák megteltek. A környékről szinte mindenki útnak indult.

Mégsem tudta elmagyarázni senkinek, hogy ólomsúlyúak a lábai, hogy úgy érzi földre gyökerezett. Hogy csak az ujjait érzi szabadnak: azok lengenek könnyedén, akár a zizegő levelek.

Nem megy. Mondta. Őt innen nem viszik el. A többiek, meg bizonygatták, hogy megőrült.

Lehet. Válaszolta. De ki tudná ma megmondani: ki az őrült és ki nem.

Néha átjött hozzá a harmadik házból Ladocska, a falu bolondja, aki folyton a tyúkjait kereste nála. Szappant kért, meg plédet, és néha mentolos cukorkát.

Tudod olyan, Tic Tac-osat, kérte Ladocska.

Oda adta neki az összes parfümjét, vigye csak, neki nem kellenek már. Ladocska olyan boldog volt.

Talán ő megértette volna, ha elmeséli a fával kötött megállapodását. Ladocska sem tudta elhagyni a tyúkjait. Annyit etetgette őket. Mindegyiket elnevezte, dédelgette, a házba is bevitte.

Ugyan kinek mesélte volna el, hogy attól a naptól kezdve, amióta Zakhar elment, úgy érzi, a szép dolgok már mind megtörténtek vele, s ami ezután következik, az csak emlékezés lesz a régi, szép dolgokra.

A fa kérge durva volt és száraz, mint Zakhar keze a téli kiszáradásban. Szerette simogatni. Szép ívek rajzolódtak a fába, mint a fűtők férje sötét hajába. A hullámok ívét egy-egy kerek forma törte meg. Szemeknek tűntek. Időnként úgy érezte, hogy a kérges, vastag szemek kinyílnak és ránéznek. Kíváncsiskodó, kutakodó tekintettel keresik őt magát. A legbelső valóját akarják lefejtetni.

Néha tudta, hogy mindez képtelenség, néha meg a látomás tűnt igaznak. A két világ közötti határ olyan volt, mint a folyton át rajzolódó felhők az égen.

Úgy járkált a lehajló levelek között, mintha táncolna. Hol ő érintette meg őket, hol a levelek értek hozzá kinyúló kezükkel, ahogy elhaladt köztük, a levélfolyosón. Sercegő-suhanó hangot hallatott a levél, ahogy testük összeért. Zsenge, zöld illatot érzett. Az ártatlanság zamatát.

Csak a hangyák ne lettek volna. Amikor a kérget vagy a leveleket érintette, a hangyák mindenhol ott nyüzsögtek körülötte. Bebújtak a nadrágja szárába, a pólójába, a mellei közé. Időnként megborzongott, mert úgy érezte, már nem kívül, hanem benne másznak. A bőre alatt kúsznak, s egyre nagyobbra nőnek. Belülről kezdik el falatozni a szerveit: a hörgőcskéket, a zsigereit, a máját. Ilyenkor vakarózni kezdett. Egyszer még hányt is: kiokádta magából a hangyák egyre növekvő testét.

Egyik éjjel azt álmodta, hogy a fa kiszakadt a földből. Hatalmas reccsenéssel szakított el minden gyökeret, ami a földhöz kötötte. Látszott, hogy minden erejére szüksége van ahhoz, hogy elszakadjon a földtől: a levelek megfeszültek, az ágak összehúzódtak az erőlködéstől. Még álomban is rettenetes volt látni a gyökerét eltépő fát, amint robajló léptekkel haladt az otthona felé. Szakadt gyökereit pedig húzta maga után, mint egy esküvői fátylat. A törzsre nőtt szemek kinyíltak. Szörnyülködés és szomorúság kelt életre azokban a szemekben. Megállíthatatlanul haladt a házuk felé. A rombolás előtti pillanatban ébredt fel.

Másnap minden családi fotót és képet összeszedett és elásott a fűzfa közelében. Azt mondták az ismerősei, hogy a hangyák először ezeket kobozzák el a határnál a menekülőktől. Csak hogy ne lehessen emlékezni. Félt egy kissé attól, hogy elfelejti majd az arcát: Zakhar pajkos ábrázatát. Megmaradnak a mondatai, a rücskös, száraz keze a fa kérgében, de a tekintetét majd elfelejti. De ennél is erősebb volt az a szorongása, hogy nem fogja megérezni, ha a férje kiszárad, ha elveszti a leveleit, ha megsárgul, nem fogja megérezni, ha meghal. Háborús időben ez a második legnagyobb szégyene az asszonynak.

A nyár elejére a fűzfa betartotta az ígéretét.

A levelek már egészen a földet verdesték, amikor megérkeztek a hangyák. Az utca végéről lehetett hallani őket. Akkorra már kavartak a fejében a hangok: Ladocska visítása, a kakas kukorékolása, a fegyverek ropogása. Néha galambok burukkoltak a fülében, hallani kezdte a hangyák lépteit és a fűzfa is szólt hozzá, mint az Édenkertben az Úr. Zakhar hangja altatódalt dúdolt. Először a házba mentek. Nem kopogtak. Lassú, de robajló léptekkel haladtak a kert végébe, ahol a fűzfa állt. A fa tetején gubbasztott, amikor rátaláltak. Már maga sem tudta, hogy a hangyák odabent, vagy odakint vannak. Csak a szemekre emlékezett. Harag volt azokban a szemekben. A háború haragja.

Tudta, hogy nem mondhatja el majd senkinek, hogy a szép dolgok már megtörténtek vele, és ami ezután következik, az egy életen át tartó felejtés lesz.

Amikor a hangyák elmentek, a fűz olyan volt, mint egy szomorú kérdőjel.